

TILPASNING OG EFTERKONTROL AF KONVENTIONELLE BLØDE KONTAKTLINSER

Udarbejdet d. 24.11.2021

Denne kliniske retningslinje skal betragtes som vejledende og fritager ikke optometristen for individuelt ansvar for at træffe korrekte beslutninger vedrørende den individuelle patient, i samarbejde med og under hensyntagen til denne. Kliniske retningslinjer er ikke juridisk bindende, men kan blive brugt som reference i forbindelse med klagesager, fx hos Styrelsen for Patientklager. Det vil altid være det faglige skøn i den konkrete kliniske situation, der er afgørende for beslutningen om passende og korrekt sundhedsfaglig ydelse. Der er ingen garanti for et succesfuldt udrednings- og/eller behandlingsresultat, selvom optometristen følger anbefalingerne. I visse tilfælde vil anden udredning og/eller behandling, end den anbefalede, være at foretrække, fordi den passer bedre til patientens situation.

I henhold til Autorisationsloven har kun den, der har opnået autorisation som kontaktlinseoptiker eller optometrist ret til at udøve nedenstående¹. Læger er dog undtaget for denne begrænsning. Endvidere kan denne form for forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed delegeres til optikere og/eller ikke-autoriseret personale under forudsætning af oplæring, tilsyn og instruktion^{2,3}.

Ved tilpasning af kontaktlinser tillægges optometristen et ansvar, der ligger udover vejledningerne fra [Den optometriske synsundersøgelse](#). Enhver der tilpasser eller sælger kontaktlinser, skal kende mulige komplikationer og risici forbundet med brugen af kontaktlinser. Hvis der opstår tegn eller symptomer på komplikationer skal passende tiltag udføres. Dersom patienten har behov for yderligere undersøgelser, behandling eller anden opfølgning, udenfor optometristens fagområde og kompetence, skal der henvises til passende sundhedsfaglig person. Dette inkluderer også henvisning til anden optometrist med specialviden og -kompetencer.

Anbefalingerne i denne kliniske retningslinje er målrettet tilpasning og efterkontrol af konventionelle bløde kontaktlinser. Specielle kontaktlinser såsom formfaste corneal- og sklerallinser, samt kontaktlinser til patienter med keratoconus og Ortho-K linser er således ikke omfattet, idet brug heraf kan kræve yderligere undersøgelser end de nedenstående anbefalinger.

De primære indikationer for brug af konventionelle bløde kontaktlinser vil oftest være optiske eller kosmetiske. Det er væsentligt, at optometristen er bekendt med, og holder sig opdateret om, mulighederne samt begrænsningerne ved de forskellige kontaktlinsetyper, -materialer og -egenskaber. De okulære og systemiske tilstande, der kan give øget risiko for komplikationer, skal vurderes særligt inden tilpasningen af kontaktlinser. Endvidere bør patientens evne til at efterleve optometristens vejledning ved brugen af kontaktlinser (compliance) også vurderes.

KLINISK RETNINGSLINJE

Udarbejdet af Dansk Selskab for Optometri

Det er en forudsætning for at kunne følge en tilstand over tid, at der på behandlingsstedet graderes ensartet og ud fra samme grundlag. Dansk Selskab for Optometri (DSO) kan anbefale den internationalt bredt anvendte Efrons grading scale, hvor der graderes i 0,1 trin⁴.

Førstegangstilpasning

Ved førstegangstilpasning af kontaktlinser til en patient, eller gentilpasning på et nyt behandlingssted uden kendskab til patientens tidligere journal, bør følgende tillægges anbefalingerne fra den kliniske retningslinje omhandlende [Den optometriske synsundersøgelse](#):

Subjektiv	Objektiv	Analyse	Plan
<p>Anamnese</p> <p>Anamnesen vægtes med ekstra information:</p> <ul style="list-style-type: none">• Behov, forventninger og motivation ved brug af kontaktlinser (f.eks. bilkørsel, natarbejde, sportsgrene såsom vandsport etc.)• Hvilket slags miljø patienten bor/arbejder i (f.eks. luftfugtighed, støv, forurening)• Evt. tidligere erfaring med kontaktlinser• Afdækning af behov for supplerende synshjælpemidler	<p>Relevante undersøgelser</p> <p>Vurdering/udmåling af corneas overflade, f.eks. k-mål eller topografi</p> <p>Undersøgelse og vurdering/gradering af:</p> <ul style="list-style-type: none">• Øjenlåg og øjenomgivelser• Tårefilm (kvalitet og kvantitet)• Conjunktiva (bør inkludere vending af øjenlåg med henblik på vurdering af conjunktiva palpebra)• Limbus• Cornea <p>Som led i ovenstående bør vitalfarvning (f.eks. fluorescein) anvendes til vurdering af conjunktiva og corneas overflade</p>	<p>Vurdering af anamnese og undersøgelsesresultater</p> <p>Forudsat at konventionelle bløde kontaktlinser er et godt og sikkert valg til behandling af patienten og at der ikke er signifikante kontraindikationer, samt at det vurderes, at patienten er egnet til at kunne håndtere kontaktlinser (inkl. compliance) på korrekt vis, kan tilpasningen fortsættes.</p> <p>Hvis/når den valgte prøvelinse er tilgængelig undersøges følgende:</p> <ul style="list-style-type: none">• Centrering og dækning• Bevægelse• Evt. rotation• Patientkomfort• Visus og evt. overrefraktion <p>Ovenstående vurdering af pasform, komfort og visus gentages ved behov for afprøvning af flere prøvelinser.</p> <p>Vurdering af behov for supplerende synshjælpemiddel, øjendråber o.a.</p>	<p>Behandlingsplan</p> <p>Patientinformation og oplæring:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hygiejne• Håndtering• Vedligeholdelse/opbevaring/plejemidler• Faresignaler der ikke må ignoreres ved brug af kontaktlinser• Bæretid og evt. begrænsninger i brugen af den udleverede kontaktlinsetype <p>Plan for opfølgning/kontrol</p>

Resultaterne fra de fire SOAP-kategorier journalføres (se retningslinjen [Journalføring](#)) - inklusiv normale kliniske fund, samt patientinformation⁵.

Efterkontrol (aftercare)

Det anbefales at optometristen har faste indkaldelsesrutiner, da dette øger kontaktlinsebrugerens efterlevelse af anbefalingerne for sikker kontaktlinsebrug, og derved nedsætter risikoen for komplikationer^{6,7}.

Optometristen bør endvidere sikre, at øjets bageste segment undersøges og vurderes regelmæssigt.

Efterkontrol af kontaktlinsepatienter bør indeholde:

Subjektiv	Objektiv	Analyse	Plan
<p>Anamnese</p> <p>Anamnesen vægtes med ekstra information:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilfredshed og afdækning af ændrede behov • Komfort ved brug af kontaktlinser • Bæretid, brug og pleje af kontaktlinserne • Eventuelle komplikationer og ændringer af helbred • Afdækning af behov for evt. andre synshjælpemidler, f.eks. opdateret aflastningsbriller til perioder, hvor kontaktlinser frarådes 	<p>Relevante undersøgelser</p> <p>Visus og overrefraktion.</p> <p>Undersøgelser relateret til kontaktlinsens pasform på øjet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centrering og dækning • Bevægelse • Evt. rotation <p>Undersøgelse og gradering af okulære strukturer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Øjenlåg og øjenomgivelser • Tårefilm • Conjunktiva • Limbus • Cornea <p>Som led i ovenstående bør vitalfarvning (f.eks. fluorescein) anvendes til vurdering af conjunktiva og corneas overflade</p> <p>Vending af øvre øjenlåg med henblik på vurdering af conjunktiva palpebrae foretages ved indikation og anbefales ellers med jævne mellemrum</p>	<p>Vurdering af anamnese og undersøgelsesresultater</p> <p>Vurdering af hvorvidt komfort, visus, pasform og compliance er tilfredsstillende</p> <p>Vurdering af graderingsresultater, herunder eventuelle ændringer siden sidst</p> <p>Vurdering af eventuelle kontraindikationer for fortsat brug af habituelle kontaktlinser</p> <p>Vurdering af behov for supplerende synshjælpemiddel, øjendråber o.a.</p> <p>Afslutningsvis vurderes om de habituelle kontaktlinser fortsat er det rigtige valg til behandling af patienten, eller om der skal foretages ændringer i ordinationen</p>	<p>Behandlingsplan</p> <p>Relevant genopfriskning af patientinformation og/eller oplæring vedrørende hygiejne, vedligehold, opbevaring, plejemidler, bæretid, tegn på komplikationer/faresignaler, tegn på øjensygdom eller forværring af sygdom.</p> <p>Plan for næste efterkontrol</p>

Resultaterne fra de fire SOAP-kategorier journalføres (se retningslinjen [Journalføring](#)) - inklusiv normale kliniske fund, samt patientinformation⁵.

KLINISK RETNINGSLINJE

Udarbejdet af Dansk Selskab for Optometri

Anbefalet litteratur

Efron, N. "Contact Lens Complications", 4th Edition. Elsevier Health Sciences; 2018 (eller nyeste version heraf)

Efron, N. "Contact Lens Practice", 3rd Edition. Elsevier Health Sciences; 2017 (eller nyeste version heraf)

FDA.gov - Contact Lenses. Tilgængelig fra: <https://www.fda.gov/medicakl-devices/consumer-products/contact-lenses>. Tilgået den 02-06-2021, 2021.

Referencer

- 1) Retsinformation.dk - Bekendtgørelsen af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed. Tilgængelig fra: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/731>. Tilgået den 27-05-2021, 2021.
- 2) Retsinformation.dk - Bekendtgørelsen om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed). Tilgængelig fra: <http://www.retsinformation.dk/eli/lta/2009/1219>. Tilgået den 27-05-2021, 2021.
- 3) Retsinformation.dk - Vejledning om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed). Tilgængelig fra: <https://www.retsinformation.dk/eli/mt/2009/1219>. Tilgået den 27-05-2021, 2021.
- 4) Efron, N. Contact Lens Complications, 4th Edition. Edinburgh: Elsevier Health Sciences; 2018.
- 5) Retsinformation.dk - Journalføringsbekendtgørelse. Tilgængelig fra: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/530>. Tilgået den 27-05-2021, 2021.
- 6) Efron, N., Morgan, P.B. Rethinking contact lens aftercare. Clin Exp Optom. 2017;100(5):411-431.
- 7) Dumbleton K., Richter, D., Bergenske, P., Jones, L.W. Compliance with lens replacement and the interval between eye examinations. Optom Vis Sci. 2013;90(4):351-358.

KLINISK RETNINGSLINJE

Udarbejdet af Dansk Selskab for Optometri

Udarbejdet af DSO med bidrag fra:

Arbejdsgruppen

Heidi Buchholt
Kjersti Lindblad
Signe Krejberg Jeppesen

DSO bestyrelse

Ayoe Bloom
Hans Bleshøy
Heidi Buchholt
Jakob Søholt
Kjersti Lindblad
Peter Vestergaard
Signe Krejberg Jeppesen

Høringspartnere

Anette Pedersen
Annette Slyngborg
Bo Lauenborg
Jette Schwartz
Jonas Milo Plum
Lise Lønstrup
Ole Ravn
Per Michael Larsen